

KÉZISZERSZÁM-KATALÓGUSOK

XXIV. RÉSZ

Pauló Tamás
faipari mérnök-tanár

Az elmúlt 200 évben sok ezer faipari kéziszerszám gyártó vállalkozás, üzem jött létre világszerte. Az általuk gyártott szerszámok – a 19. századi gazdasági fellendülés, a városépítések során – szorgos és hozzáértő asztalosok kezében milliós szám gyártották a bútorokat, munkálták meg a beépítésre kerülő parkettát, faburkolatot, vagy faragták a szebbnél szebb szobrokat, dísz tárgyakat, kapukat.

A katalógus borítója

Ezt a gyors ütemű fejlődést akasztotta meg először az első, majd a második világháború, a kisebb-nagyobb gazdasági hullámvölgyek vagy válságok.

A kéziszerszámok használatát a 19–20. század fordulóján erősen kezdték háttérbe szorítani az akkor már elektromos árammal működő üzemek gépei.

A kisebb vállalkozások azonban még sokáig tartottak fenn gyalupa-

dokkal, kéziszerszámokkal és ügyes asztalosokkal dolgozó műhelyeket. A 2. világháború utáni időszakig a hazai asztalosok igen nagy becsben tartották a minőségi kéziszerszámokat. Nálunk elsősorban az osztrák Weiss és a Wertheim cégek gyalui, fűrészeli terjedtek el. A hazai gyártású gyaluk (Klikar Adolf, Újpest) gyakran kaptak francia (Goldenberg -szemes vagy Peugeot-oroszlanos) késeket.

A neves faragók, szobrászok nagyrészt angol Ward vagy német Kir-schen vésőket használtak.

A 2. világháborút követő időszak hazai szocialista szervezésű szerszámgyártása inkább a szakma szégyene, mint dicsősége. A gépek elterjedésével, majd az elektromos és legújabban az akkumulátoros kézi gépek általánossá válásával a hagyományos kéziszerszámok szinte teljesen háttérbe szorultak. A mérő- és jelölő szerszámokat kivéve, a napi gyakorlatban alig találunk kéziszerszámokat.

Természetesen kéziszerszám-gyártás és -használat a mai napig

létezik, de ez elsősorban a hobbi-asztalosok, az egyedi gyártók vagy a tudatosan csak kéziszerszámokat használók körében elterjedt.

Ezért is fontos a meglévő gyártók ismerete. Közülük talán a legrégebb és a világon a legismertebb a STANLEY cég, melynek igen gazdag és széles spektrumú, 1993-as katalógusa a közelmúltban került a gyűjteményembe. Fontos ez a közel negyed százada kiadott katalógus, mert ebben az évben ünnepelte a cég alapításának a 150. évfordulóját.

A két Stanley fivér, Frederick és William ugyanis 1843-ban jegyeztette be szerszámgyártó vállalkozását az Egyesült Államok Connecticut államában, az egyik vasgyártó központban, New Britain-ben. A városban és környékén ebben az időben, majd később is olyan sok kovácsműhely és vasgyár működött, hogy szerszámvárosnak is nevezték.

9 évvel később a kisvállalkozás felvette a Stanley Works Incorporated nevet, ahol ugyanúgy mindenféle

Kések és betétek

vasterméket gyártottak és forgalmaztak.

1857 az igazi nagy lépés, amikor egy helyi mérőeszközyártó termékeit és azok gyártási jogát felvásárolva, elsősorban mérőléceket (collstok) és vízmértékeket kezdtek gyártani a korábbiak mellett.

Ekkortól a cég neve: STANLEY Rule and Level Company.

Klasszikus Stanley gyaluk

Ebben az időben az amerikai nagyvárosok és a vidék is rohamos fejlődésnek indult (vasútépítés, aranyláz). Az elsősorban ír, angol,

skót bevándorlók keresték a jó minőségű, tartós szerszámokat. A STANLEY folyamatosan hatalmas összegeket költött a szerszám- és mérőeszköz-szabadalmakra. Ezzel párhuzamosan fejlesztette marketingmunkáját, ügynökhálózat és kereskedelmi kirendeltségek létesítésével.

3–6 évenként új katalógusban mutatta be a korábbi és a legújabb fejlesztésű szerszámaikat, melyeknek száma folyamatosan bővült. Az 1870-es évektől kezdtek

forgalmazni pl. a kombinációs gyalukat, melyeknek az első változata 1879-ben jelent meg 23 késsel. Ezt a típust az 1960-as évek közepéig gyártották, minimális változtatásokkal. Az 1890-es évek elején kezdtek gyártani a híres STANLEY 55-öst, melyhez alapból 55 kés járt. Ezzel gyakorlatilag árkolni, aljazni, profi-

lozni, csapolni lehetett. A készlethez később még újabb késeket is lehetett vásárolni.

A folyamatos amerikai fejlődés után, 1937-ben a cég átlépett az őshazába. Ekkor kezdte meg az európai STANLEY a gyártást az egyik leghíresebb angliai kovácsközpontban, Sheffieldben.

A profil szinte változatlan: vízmértékek, mérőlécek, gyaluk, fűrészek, csavarhúzó, ládabontók, kalapácsok. Az igazi újítást a cserélhető élű kések

gyártása jelentette. Természetesen a STANLEY céget is érintették a háborúk és a gazdasági válságok, de a folya-

matos fejlesztés, az új és újabb szabadalmak megvásárlása, a nagyon átfogó marketingstratégia eredményeképpen ezeket az időszakokat is átvészelték.

A szerszámok garantált maximális használhatósága, a legjobb anyagok használata, az egész világra kiterjedő kereskedelmi és szervizhálózat, a többfunkciós szerszámok kifejlesztése mindig biztosította a túlélést és az előrelépést.

Furdancsok és amerikánerek

Egy-egy szerszámterület legjobb cégeinek megvásárlásával a STANLEY folyamatosan a világ élvonalában haladt:

- 1970 – a QUENOT-MABO francia (Besancon) – cég lett a tulajdonuk, így világszerte lettek a mérőeszközök területén.
- 1973 – a szintén francia ANTI-CHOC felvásárlásával a vízmértékek frontját erősítették.
- 1980–83 – az amerikai MAC-TOOLS és a PROTO felvásárlásával erősödött a kézi fémszerszámok gyártása.
- 1986 – a francia PEUGEOT Hand Tools Division felvásárlásával pi-acvezetők lettek a fűrészek és a famegmunkáló szerszámok területén Franciaországban.

Kalapácsok

Szerszámkészletek különböző szakmák részére

- 1986 – az USA két nagy cégének megvásárlásával – BOSTITCH, NATIONAL HAND TOOLS, a rögzítő eszköz és a mechanikus szerszámok, fogók területén nyertek nagyot.
- 1989 – az angol RABONE – CHESTERMAN felvásárlásával egy új terület került kialakításra: dekoratív- és festőecsetek, festőhengerek, tapétázó és szőnyegező szerszámok.
- 1992 – a TONA cseh vállalat felvásárlásával a kelet-európai

területekre is hangsúlyt kezdtek fektetni.

- Az 1993-as katalógusban ez az utolsó fejlesztési évszám. Ekkor Európában 2500 alkalmazottja volt a STANLEY-nek.

A világ szinte minden országában képviseltette magát.

A fejlesztés azóta sem állt meg. Az alapkonceptió megmaradt: csak professzionális minőségű eszközöket adnak ki a kezükből, amely garantálja a hosszú távú biztonságos működést.

A ma már több ezer féle szerszámot magában foglaló paletta az alábbi főbb területekre osztható:

1. *Fémházas acél mérőszalagok*
 - 0,5–10 m-ig gyors zárral.
2. *Vízmértékek, jelölő szerszámok (derékszögek, csapózsínók, sáskalábak).*
3. *Kések és cserélhető pengék*
 - hobbi és professzionális célokra.
 - dekoratőrök, intarziakészítők, tapétázók, szőnyeg- és egyéb melegburkolók számára.
4. *Gyaluk és hántoló szerszámok*
 - az alapformák kb. 1860 óta változatlan formában és méretekkel.
5. *Kézifűrészek és gérládák*
 - a legújabb fejlesztésű fogalakkal és rendkívül jó minőségű acélból.
6. *Asztalos vésők és ácsvésők*
 - 6–50 mm szélességig, ütésálló műanyag nyéllel.
7. *Furdancsok és amerikánerek*
 - a hagyományos kézi fűrészek klasszikus eszközei, tartós kivitelben.
8. *Gipszkarton-alakító ráspolyok cserélhető betétekkel.*
9. *Csavarhúzó – kb. 370 fajta betéttel.*
10. *Kalapácsok, szöghúzó.*
11. *Mechanikus szerszámok – villás és dugókulcsok, készletek, állítható villásfogók, hatszöghúzó.*

12. *Forgók a legkülönbözőbb szakmákhoz, szorítók.*

13. *Festő, tapétázó szerszámok (ecsetek, hengerek, spatulák, kaparók).*

14. *Hosszú mérőszalagok (10, 20, 30 m) – elsősorban építészeti célokra.*

Professzionális jelölő szerszámok

A felsorolt rendkívül széles termékcsalád mutatja, hogy a cég hogyan fejlődött egy kis kétszemélyes szerszámgyártó műhelyből sok ezer alkalmazottat foglalkoztató, a világ minden országában képviseltettel rendelkező hatalmas konzernné. A kéziszerszámok világában a STANLEY név az etalon.

Az 1993 óta eltelt majdnégy évszázad alatt a fejlesztés és a fejlődés nem állt le. A legújabb típusú szerszámok szinte azonnal megjelennek a boltok választékában. A hosszú évtizedek alatt szinte nincs olyan szakma, amelyet ne tudnának megfelelő szerszámmal ellátni. ■

